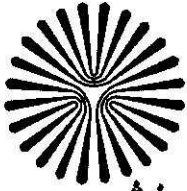

۲۳۶۸۰۴۱

دانشگاه سям نور

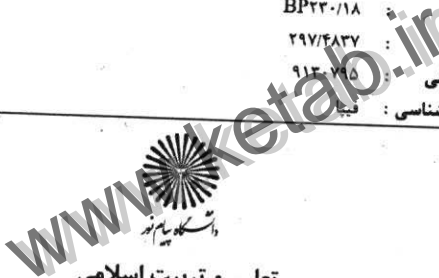
تعلیم و تربیت اسلامی

www.ketab.ir

دکتر عباس محمدی دکتر محمدرضا سرمدی

دکتر حیدر اسماعیل پور دکتر آزاده زارع

عنوان و نام پدید آور	: تعلیم و تربیت اسلامی / عباس محمدی... (او دیگران)؛ ویراستار علمی معصومه صدقی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: پازده، ۲۲۶ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۳۰۴۶. گروه علوم تربیتی؛ ۱۹۸.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 1097 - 3
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عباس محمدی، محمدرضا سرمدی، حیدر اسماعیل پور، آزاده زارع.
یادداشت	: کتابنامه: ص [۲۱۷] - ۲۲۶.
موضوع	: اسلام و آموزش و پرورش -- آموزش برنامه ای اسلام و آموزش و پرورش -- آزمون ها و تمرین ها (عالی) Islamic education -- Programmed instruction Islamic education -- Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه افزوده	: محمدی، عباس، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده	: صدقی شمس، معصومه، ۱۳۴۲ - ویراستار
شناسه افزوده	: Samadi Shams, Masoumeh
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: BP۲۳۰/۱۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۳۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۱۴۰۲۵
اطلاعات رگورد کتابشناسی	: فیپا

تعلیم و تربیت اسلامی

مؤلفان: دکتر عباس محمدی - دکتر محمدرضا سرمدی - دکتر حیدر اسماعیل پور - دکتر آزاده زارع

ویراستار علمی: دکتر معصومه صدقی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول خرداد ۱۴۰۲

شابک: ۳ - ۱۰۹۷ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 1097 - 3

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز است و فروش آن

در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد شد.

تولید، چاپ، طراحی، نشر، ترجمه، چاپ، تکثیر، توزیع، تهیه محتوای الکترونیکی و هرگونه استفاده دیگری از این اثر با بختی از آن امتناع، طرح بنام و غیره بدون اطلاع مجوز کتبی از مدیریت پژوهش و فناوری دانشگاه پیام نور، خلاف مقررات و تعهدات و منوی نشر است و متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان، مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و اجتناب نیکو فرار نمی گیرند. ضمن اینکه مسئولیت صحت و عدم مغلف اثر و رعایت حقوق مادی و معنوی طرح متغلب دیگران و پاسخگویی به هرگونه شکایت از سوی سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، برعهده پدیدآورندگان است.

قیمت: ۹۸۰۰۰۰ ریال

(این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است)

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

نه	پیشگفتار
۱	فصل اول: رویکردهای تعلیم و تربیت اسلامی
۱	هدف کلی
۱	هدف‌های یادگیری
۱	مقدمه
۲	۱-۱ انواع رویکردهای تعلیم و تربیت اسلامی
۲	۱-۱-۱ رویکرد مبتنی بر کتاب و سنت
۴	۲-۱-۱ رویکرد صوفیانه
۷	۳-۱-۱ رویکرد فلسفی
۸	خلاصه فصل اول
۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول
۱۱	فصل دوم: چیستی تربیت
۱۱	هدف کلی
۱۱	هدف‌های یادگیری
۱۱	مقدمه
۱۲	۱-۲ مفاهیم تعلیم و تربیت
۲۰	۲-۲ تعاریف تعلیم و تربیت
۲۰	۱-۲-۲ تعاریف برون دینی تربیت
۲۳	۲-۲-۲ تعاریف درون دینی تربیت
۲۵	۳-۲ واژه‌های معادل تربیت در قرآن و روایات
۲۸	۴-۲ رویکردهای مختلف درباره ارتباط «تربیت» و «تعلیم»
۳۱	خلاصه فصل دوم
۳۲	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم

پیشگفتار

ملازمت دائمی انسان و تربیت او، آن‌چنان در هم تنیده‌اند که می‌توان سخن از پیوستگی وجودی و ذاتی به میان آورد. به این معنا که تا انسان هست، نمی‌توان از تربیت رها بود. در آموزه‌های دین اسلام، انسان فارغ از تربیت، انسان به‌ماهو انسان نیست. کلام خداوند که در چارچوب وحی بر زبان پیامبران جاری می‌شود، در حقیقت خود کلامی است برای تربیت انسان. خداوند متعال همراه با خلق انسان و ترفیع منزلت او در میان مخلوقات، او را به حال خویشتن رها ننموده، بلکه معرفت مراقبت از خویشتن را نیز به وی اعطاء کرده است.

تربیت از چنان اهمیت والایی برخوردار است که اندیشمندان این حوزه برای یافتن پاسخ پرسش‌های اساسی تعلیم و تربیت ناگزیر از بهره‌گیری از یافته‌های بسیاری رشته‌های علوم انسانی هستند. با وجود این پیوستگی چشمگیر، درک مفاهیم تعلیم و تربیت اسلامی بیش از آنکه به علوم انسانی متکی باشد، نیازمند مطالعه عمیق و بررسی دقیق متون دینی و فلسفی اسلام است.

در آغاز انقلاب شکوهمند اسلامی برخی اندیشمندان حوزه دینی و تربیتی همچون مطهری (۱۳۷۵) و شریعتمداری (۱۳۶۷) به نگارش آثاری درباره تعلیم و تربیت اسلامی پرداختند اما این آثار به دلیل غیرنظام‌مند بودن در بیان آموزه‌های تربیتی اسلام، مورد نقادی قرار گرفتند.

در قرن بیستم استفاده از مکاتب و اندیشه‌های فلسفی در حوزه تعلیم و تربیت مورد توجه بسیار قرار گرفت. در این رویکرد، ابتدا مبانی هستی‌شناسی، انسان‌شناسی،

معرفت‌شناسی و ارزش‌شناسی اندیشه یک فیلسوف یا مکتب فلسفی معرفی شده، سپس بر مبنای آن، اصول تربیتی و در مرحله بعد روش‌های تربیتی مشخص می‌شود. این حرکت از مبنا از هم‌آمیزی اندیشه‌های متباین جلوگیری کرده، به غربالگری اصول منجر شده و به آن‌ها انسجام می‌بخشد. نظر به چنین ویژگی ارزشمندی، برخی متفکران تربیت اسلامی از جمله باقری (۱۳۸۹) از این روش برای نظام‌سازی تربیت دینی استفاده کردند. در این روش هر چند بعد از ارائه مبانی در اصول و روش‌ها امکان دخل و تصرف نبود و میان مبانی، اصول و روش‌ها هماهنگی وجود داشت، اما در هنگام انتخاب مبانی، شخص فیلسوف تربیتی و زاویه نگاه او تأثیرگذار بود؛ از این رو یافته‌ها نمی‌توانستند کاملاً دینی باشند.

در رویکردی متفاوت از دو رویکرد پیشین، متفکرانی نظیر علم‌الهدی (۱۳۸۸) و بهشتی (۱۳۹۲) اندیشه صدرایی را به‌عنوان فلسفه‌ای که نزدیک‌ترین مواضع را به اندیشه اسلامی دارد و کاملاً مؤید به وحی است به‌عنوان منبع استنباط مبانی اولیه در نظر گرفتند. اندیشمندان این حوزه تلاش کردند شواهد تأییدکننده قرآنی را با رویکرد خود همراه سازند. این رویکرد نیز به دلیل مبنی بودن بر آرای یک فیلسوف مسلمان با محدودیت‌ها و انتقاداتی مواجه شد.

هریک از این رویکردها مسیر دستیابی به چارچوبی روشن‌تر و منسجم‌تر را برای تعلیم و تربیت اسلامی هموار نمودند اما علاقه‌مندان به این حوزه برای مطالعه گسترده درباره تعلیم و تربیت اسلامی ناگزیر از مطالعه منابعی چندگانه بوده‌اند و این مهم به‌صرف زمان زیادی منجر می‌شد. از این رو، نگارندگان بر آن شدند که به‌منظور رفع گسست‌های موجود میان رویکردهای پیشین و ارائه متنی منسجم به دانشجویان و علاقه‌مندان، کتاب حاضر را تهیه نمایند.

در این کتاب با بهره‌گیری از آیات قرآن کریم، روایات ائمه معصومین و آرای فیلسوفان مسلمان، همچنین با تکیه بر متن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به‌عنوان اساسی‌ترین منبع بالادستی در حوزه تعلیم و تربیت ایران که تعلیم و تربیتی اسلامی است، به معرفی چارچوب مبانی، اصول و روش‌های تعلیم و تربیت پرداخته شده است.

بنابراین، به‌منظور غنای مفاهیم تربیتی و استحکام ارتباط منابع و متون اسلامی مورد استفاده در استخراج مبانی تعلیم و تربیت، پس از پرداختن به مفاهیم تعلیم و تربیت و شرح اهداف تربیت اسلامی، با توجه به اینکه مبانی تربیتی را می‌توان به‌صورت مبانی

اساسی تعلیم و تربیت (مستخرج از فلسفه حاکم بر تربیت) و مبانی تعلیم و تربیت رسمی موردبررسی قرار داد، از آنجاکه مراد از تعلیم و تربیت اسلامی، آن شکل از تربیت برساخته از دین اسلام است و نه تنها یک نظام تربیتی رسمی در کشوری مسلمان؛ با بررسی حوزه‌های چهارگانه هستی، انسان، معرفت و ارزش‌شناسی، مبانی اساسی تعلیم و تربیت اسلامی موردبررسی قرار گرفته و سپس اصول و روش‌های تعلیم و تربیت در این چهار حوزه معرفی گردیده است.

این کتاب مشتمل بر ۶ فصل است. در فصل نخست رویکردهای تعلیم و تربیت اسلامی مورد اشاره قرار گرفته است. در فصل دوم به معرفی و بسط و شرح مفاهیم تعلیم و تربیت پرداخته شده و ارتباط میان تعلیم و تربیت و مقایسه تربیت با مفاهیم مشابه به بحث گذاشته شده است. در فصل سوم به چرایی تربیت، اهمیت و ضرورت تربیت از دیدگاه اسلام و معرفی اهداف تعلیم و تربیت اسلامی پرداخته شده است. فصل چهارم کتاب مشتمل بر معرفی انواع مبانی اساسی تعلیم و تربیت؛ مبانی هستی‌شناسی، مبانی انسان‌شناسی، مبانی معرفت‌شناسی و مبانی ارزش‌شناسی اسلام است. فصل پنجم شامل تعریف اصول تربیتی، ارتباط اصول و مبانی تربیتی، ویژگی‌های اصول تعلیم و تربیت و در نهایت معرفی انواع اصول تربیت اسلامی است. و در نهایت، فصل ششم کتاب به شرح، توصیف و معرفی انواع روش‌های تربیت اسلامی پرداخته است.

امید است این کتاب یاری‌دهنده دانشجویان در آشنایی با تعلیم و تربیت اسلامی بوده و زمینه پیدایش رویکردهای تازه‌ای را در پژوهش‌های این حوزه فراهم آورد. بدیهی است که این کتاب مانند هر نوشته دیگری از کاستی و نقص مبرا نیست. از این‌رو نگارندگان امید دارند همکاران و صاحب‌نظران تربیتی راهنمایی و نظرات ارزشمند خویش را از ایشان دریغ ننمایند.